

ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥ ΚΕΘΕΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το 1993 η Ψυχιατρική Κλινική του Πανεπιστημίου Αθηνών και το Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων (ΚΕΘΕΑ) διενήργησαν αναδρομική έρευνα, με στόχο τον έλεγχο της κατάστασης των εξαρτημένων ατόμων που εισήχθησαν για θεραπεία απεξάρτησης το χρονικό διάστημα από 1.01.88 μέχρι και 31.12.88 σε κάποιο από τα -κατά την περίοδο εκείνη λειτουργούντα- θεραπευτικά Προγράμματα του ΚΕΘΕΑ, δηλαδή την “ΙΘΑΚΗ” και τη “ΣΤΡΟΦΗ”. Μετά από 5 χρόνια, οι ερευνητές εξέτασαν την πορεία των ατόμων τα οποία εισήχθησαν σε θεραπευτικές κοινότητες, ανεξάρτητα αν είχαν ολοκληρώσει, η είχαν λάβει περιστασιακή θεραπεία.

Η αποτελεσματικότητα των Θεραπευτικών Κοινοτήτων έχει καταγραφεί σε πολλές μελέτες οι οποίες έδωσαν συγκριτικά αποτελέσματα με τα άλλα μοντέλα Θεραπείας καθώς επίσης και με άτομα που δεν έλαβαν θεραπεία αλλά και με άτομα τα οποία βρίσκονταν στις φυλακές. Οι πιο γνωστές διεθνώς έρευνες είναι η DARP (Drug Abuse Reporting System,) και η TOPS (Treatment Outcome Prospective Study). Επιπλέον πολλοί θεραπευτικοί οργανισμοί (Phoenix House, CEIS, κ.ά.) πραγματοποιούν έρευνες της αποτελεσματικότητας υιοθετώντας τρία βασικά κριτήρια: την αποχή από τις ουσίες, την παραβατική συμπεριφορά και την επαγγελματική αποκατάσταση.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Το εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε για τη διεξαγωγή της έρευνας ήταν η ημιδομημένη συνέντευξη, η οποία πραγματοποιήθηκε με βάση το διαμορφωμένο ερωτηματολόγιο ASI (Addiction Severity Index, McLellan κ.ά, 5η έκδοση, 1990). Η εγκυρότητα των πληροφοριών ελέγχθηκε μέσω του αρχειακού υλικού που διατηρεί το ΚΕΘΕΑ, αλλά και με τις περιφερειακές πηγές διασταύρωσης των στοιχείων (π.χ. τις οικογένειες και ομάδες των αποφοίτων, κλπ)

Το δείγμα-στόχος (target sample) αποτελούσαν 113 άτομα -94 άντρες και 19 Γυναίκες, με μέσο όρο ηλικίας τα 30.2 χρόνια-, που το 1988 εισήχθησαν σε κάποια Θεραπευτική Κοινότητα. Κατά την εισαγωγή των ατόμων σε θεραπεία και σε ποσοστό 81.4% (N=92), κύρια ουσία χρήσης ήταν η ηρωίνη και ο τρόπος λήψης της ήταν σχεδόν αποκλειστικά η ενδοφλέβια χρήση (96.7%, N=89).

Η έρευνα θέλησε να ελέγξει την κατάσταση αυτών των 113 ατόμων 5 χρόνια μετά την εισαγωγή τους. Τα επίπεδα ελέγχου ήταν τα εξής:

- α) κατάσταση υγείας,
- β) επαγγελματική και οικονομική κατάσταση,
- γ) χρήση αλκοόλ - ναρκωτικών,
- δ) νομική - δικαστική κατάσταση,
- ε) οικογενειακές και κοινωνικές σχέσεις, και στ) ψυχική κατάσταση.

Το ανευρεθέν δείγμα (assessed sample) αποτελείται από 82 άτομα (69 άντρες και 13 γυναίκες), τα οποία αναζητήθηκαν και δέχτηκαν τελικά να απαντήσουν στα ερωτήματα δίνοντας τη ζητούμενη συνέντευξη.

Κατά την περίοδο της διεξαγωγής της έρευνας (Μάρτιος-Ιούνιος 1993), 72 από τα άτομα του προαναφερθέντος δείγματος βρίσκονταν στην ευρύτερη κοινωνία (2 υπηρετούσαν τη στρατιωτική τους Θητεία), 5 βρίσκονταν στη φυλακή, και 5 βρίσκονταν σε κάποιου τύπου θεραπεία (3 από τους οποίους σε κάποιο πρόγραμμα του ΚΕΘΕΑ).

Από τα υπόλοιπα 31 άτομα, 12 βρέθηκαν και αρνήθηκαν να δώσουν συνέντευξη, 2 βρίσκονταν στο εξωτερικό και δεν ήταν δυνατή η επικοινωνία μαζί τους (πληροφορηθήκαμε ωστόσο ότι το 1 εξ αυτών συμμετείχε σε κάποιο θεραπευτικό πρόγραμμα και 6 άτομα δεν προσήλθαν στις προκαθορισμένες συναντήσεις -παρά τις επανειλημμένες σχετικές συμφωνίες). Οι υπόλοιποι δεν έγινε δυνατό να εντοπιστούν, και ως εκ τούτου δεν υπήρξε επικοινωνία.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

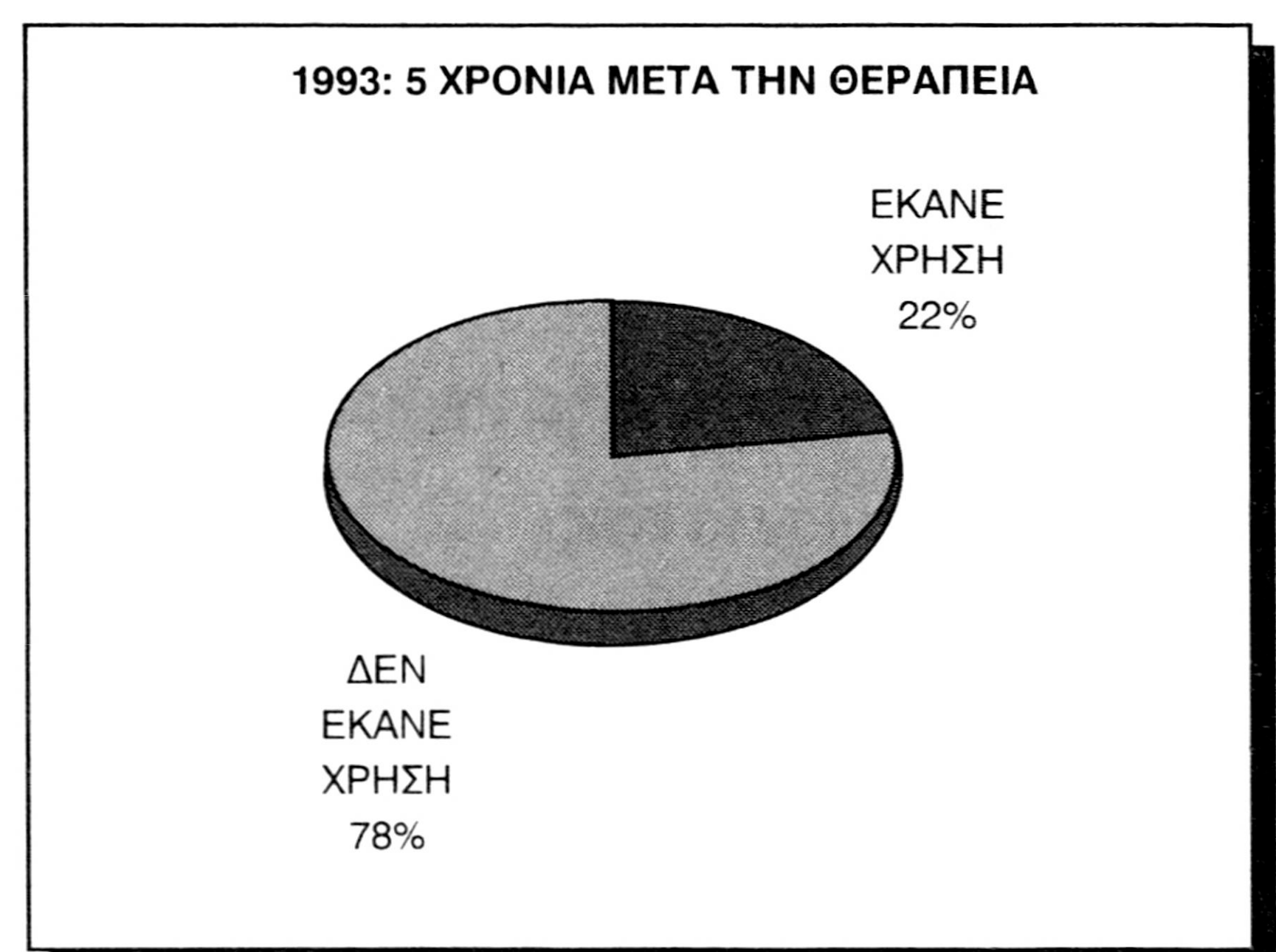
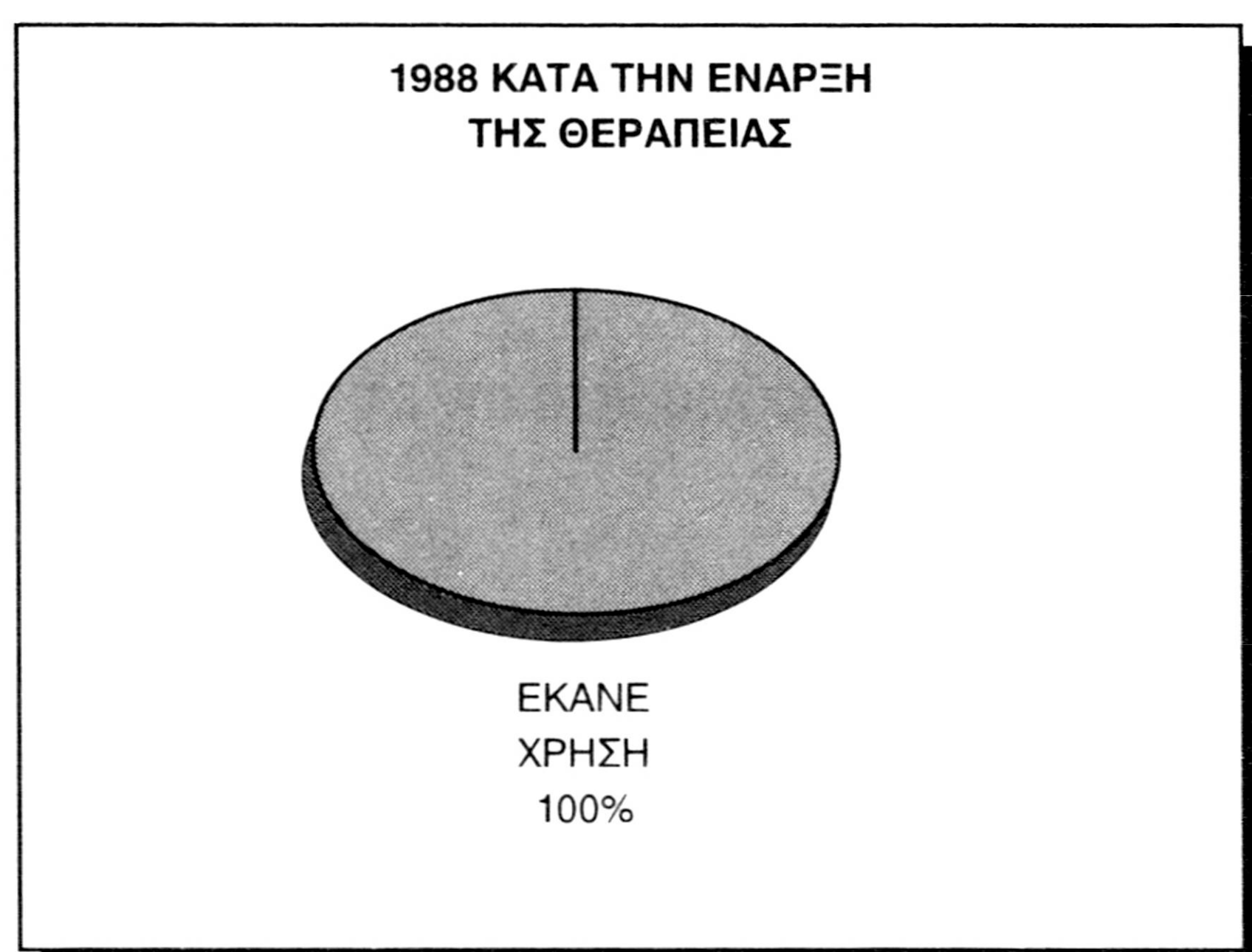
α. Χρήση Ουσιών

Η μέση ηλικία του ανευρεθέντος δείγματος ήταν τα 29.6 έτη. Το 78% του δείγματος (N=64) χρησιμοποιούσε, πριν την θεραπεία, ηρώνη.

Από τα 82 άτομα που συμμετείχαν στο δείγμα, 55 άτομα ή ποσοστό 67% δεν χρησιμοποίησε από την εμπειρία της Θεραπείας μέχρι και την διεξαγωγή της έρευνας καμιά ουσία. Το 78% (N=64) δεν χρησιμοποίησε κατά την διάρκεια της έρευνας (τελευταίες τριάντα ημέρες) καμιά ουσία, ενώ το 22% (N=18) έκανε χρήση κάποιας (εξαρτητικής) ουσίας (συμπεριλαμβανομένης και της χρήσης κάνναβης).

Από τα προαναφερθέντα 64 άτομα που δεν εκαναν χρήση κάποιας ουσίας, το 54.7% (N=35) είχε ολοκληρώσει το πρόγραμμα στο οποίο είχε ενταχθεί, ενώ το υπόλοιπο 45.3% (N=29) δεν το ολοκλήρωσε.

Από τα υπόλοιπα 18 άτομα που έκαναν χρήση κάποιας ουσίας κανείς δεν είχε ολοκληρώσει το θεραπευτικό πρόγραμμα, στο οποίο είχε ενταχθεί το 1988.

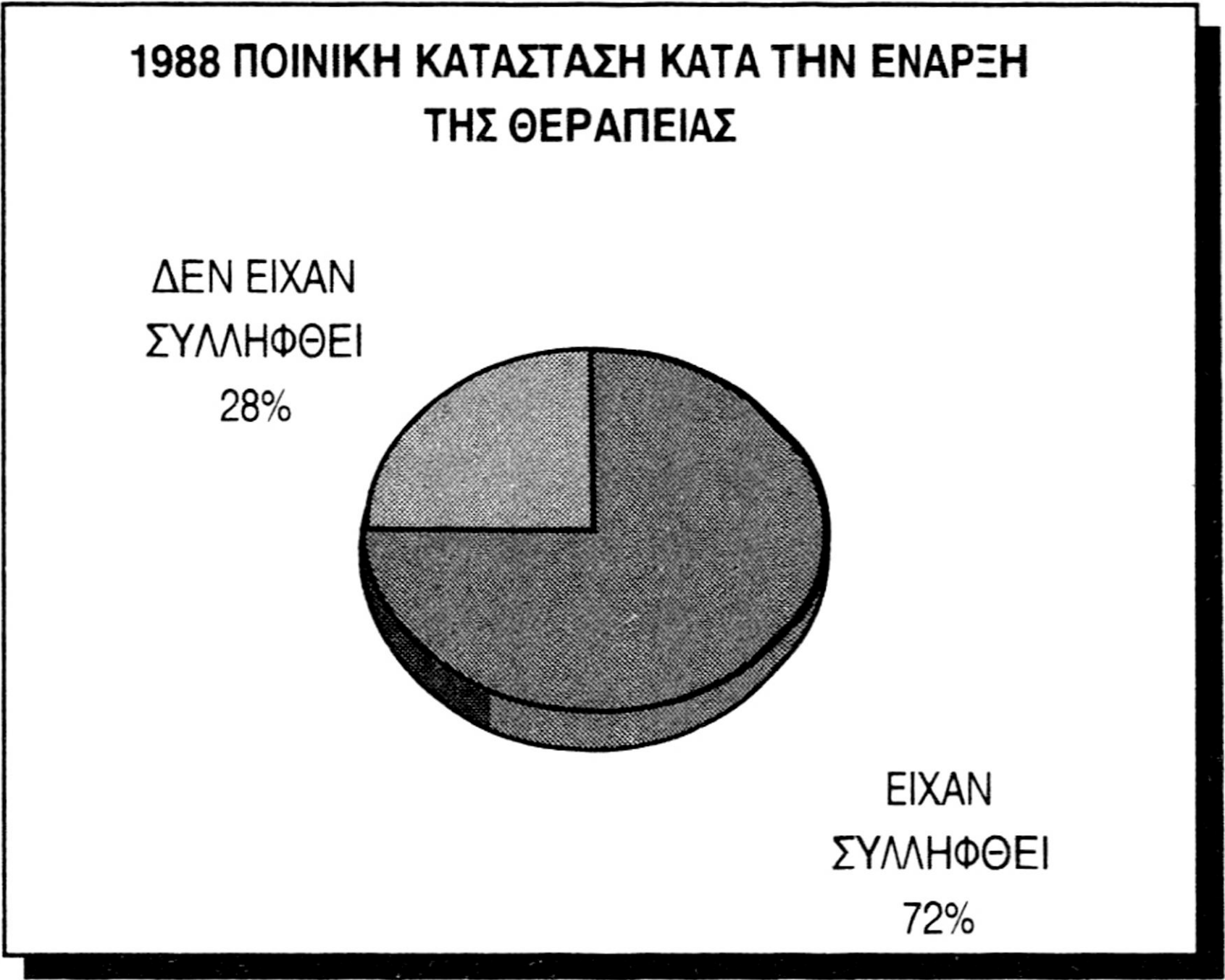

6 . Ποινική Εκθεση

Σε ό,τι αφορά στην έκθεση στο ποινικό σύστημα το assesed sample πριν τη θεραπευτική εμπειρία είχε συλληφθεί για τουλάχιστον μία φορά σε ποσοστό 72%. Μετά την θεραπευτική εμπειρία βρέθηκε ότι μόνον ένα ποσοστό 23.2% είχε οποιαδήποτε εμπλοκή με το ποινικό σύστημα. (Συνολική αποτελεσματικότητα 66.7%).

Η διαφορά αυτή εξεταζόμενη σε συσχέτιση με την αποχή από τις ουσίες παρουσιάζει ιδιαίτερες στατιστικά σημαντικές διαφορές: μετά την θεραπευτική εμπειρία μόνον το 12.5% όσων δεν έκαναν χρήση ουσιών είχε εμπλοκή με το ποινικό σύστημα, ενώ για όσους έκαναν χρήση ουσιών το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 61.1%.

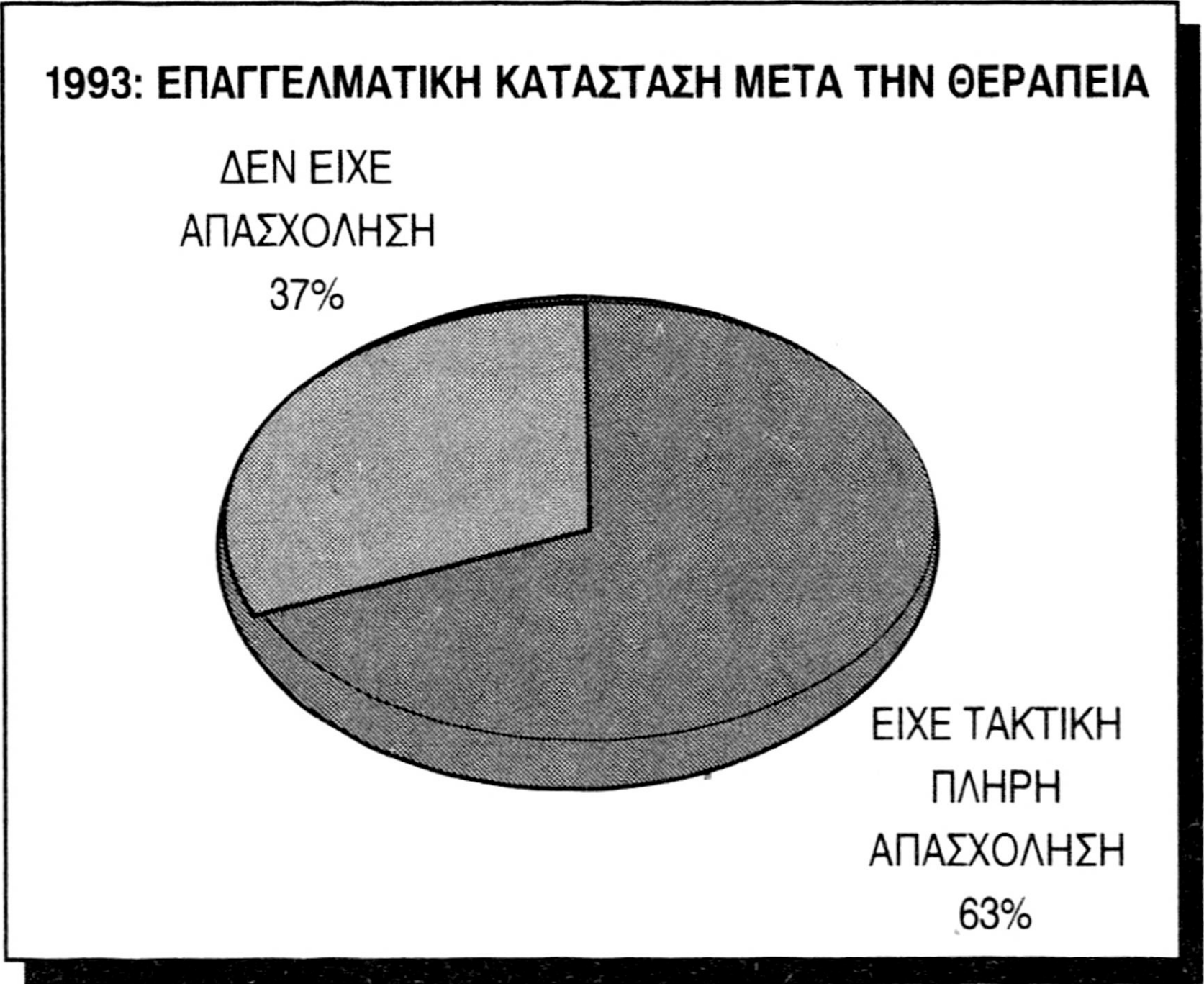

ΚΕΘΕΑ / Τμήμα Ερευνας Αξιολόγησης Τεκμηρίωσης (Ιανουάριος 1996)

γ. Κατάσταση Απασχόλησης

Το 63.4% όσων ρωτήθηκαν δήλωσαν ότι η συνήθης απασχόληση τους τα τελευταία τρία χρόνια (και επομένως μετά τη θεραπευτική εμπειρία) ήταν πλήρης (40 ώρες εβδομαδιαία), ενώ πριν την θεραπεία μόνον ένα ποσοστό 20 % είχε πλήρη απασχόληση.

Συσχετίζοντας την χρήση ουσιών με την εργασία φαίνεται ότι όσοι, μετά την θεραπευτική εμπειρία, παρέμεναν σε αποχή από τις ουσίες σε ποσοστό 73.4% είχαν πλήρη απασχόληση ενώ για όσους έκαναν χρήση, πλήρη απασχόληση είχε μόνον το 27.8%.

ΚΕΘΕΑ / Τμήμα Ερευνας Αξιολόγησης Τεκμηρίωσης (Ιανουάριος 1996)

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από την έρευνα φαίνεται ότι οι θεραπευτικές κοινότητες μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά τη συμπεριφορά πολλών εξαρτημένων ατόμων από ψυχοτρόπες ουσίες, τα οποία εισάγονται σε αυτές, και η παραμονή στη θεραπεία μετά από ένα χρονικό όριο μερικών μηνών σχετίζεται θετικά και σε σημαντικό βαθμό με βελτιωμένη έκβαση σχετικά με την κατάχρηση ουσιών, την αντικοινωνική συμπεριφορά και την επαγγελματική απασχόληση.

Ανάλογου τύπου έρευνα αποτελεσματικότητας έχει θεσπισθεί να πραγματοποιείται κάθε έτος για τα άτομα που συμμετείχαν σε Θεραπευτική διαδικασία πέντε χρόνια πριν. Για το 1996 προγραμματίζεται η υλοποίηση του Προγράμματος που αφορά στις περιπτώσεις των ετών 1983-1987, ενώ είναι σε εξέλιξη έρευνα για το 1990-1991.

Σημείωση:

Στην έρευνα συμμετείχαν:

Επιστημονικοί Υπεύθυνοι: Κοκκέβη Άννα, Ζαφειρίδης Φοίβος

Συντονιστής Έρευνας: Παπαναστασάτος Γεράσιμος

Ειδικοί Ερευνητές: Ζήση Μαρία, Δρίζη Αθηνά, Πέτρου Ζωή, Νταφούλη Ευαγγελία

Τεχνική Υποστήριξη: Τσακίρογλου Βίλμα